

מסורת הש"ס

(א) לקמן טו.; ג) ונשל יג.; ושי"ג; א) [לקמן טו.; כתובות קד'; צ"ג קטז:]; ד) צ"ק ח'; כתובות כז.; [נע"ש]; ה) [נע"ן עמוד ערך הספד].

מוסף רש"י
שטר הקנאה. שקנו ממנו שאפילו לא ילוה המעות שיעבד עמלו לשלם (לקמן ח:). אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים, שלא הלוה זה מעות אלא באחריות שעבד נכסיו והסופר טעה (כתובות קד') אחריות שאינו כתוב בשטר אלא נכתב השטר סתם טעות ושגגת הסופר הוא וכמו שכתב בו אחריות דמי (רשב"ם ב"ב קטט:). דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה. דבעל חוב נלקחן מחובו קרקע בדברים, אם ישנו לראוֹן שום תביעה על בעל חובו לומר פרעתיך, דק"ל נכס' שטעות (מ"א) דלע"ג דנקיט שטרא אי"ל אשתבע לי דלא פרעתיך בעי אשתבעי (ב"ק ח: וכנייז' כתובות צב.). ולא נאמר אי"ל. בעל חוב לראוֹן, לאו בעל דברים ידידי את. קרקע זו, שכבר יתה שמוֹתך והלא שעבדו שקילנא (ב"ק ח: חזי טורף ממך כלס (כתובות צב.). דאי"ל ראוֹן, דמפקת מיניה עלי הדר. מה שאתה מוֹזיל משמעון יחזיר עלי, שהי קבלתי עלי אחריות (ב"ק ח:). איכא דאמרי אפילו שלא באחריות גמי. מכרה ראוֹן לשמעון, לא מצי אמר ליה בעל חוב לראוֹן לאו בעל דברים ידידי את (כתובות צב.). ויצאו עליה עסיקין. עוררין לומר שלני היא (ב"ק ח:).

ומשני **הדא הוא דחד טעמא הוא**. טעם אחד הזקיקו לרבי אלעזר לומר את שתיאן דמשום דקאמר מחלוקת דמתניתין בשאין חייב מודה הוהקק לומר שאינו גובה אפילו מצני חורין וכיון דהוהקך לסיים אכל כשהייב מודה דברי הכל יחזיר הוהקק לומר לא חיישינן לקנוינא: **שטר הקנאה**. דליכא למימר כתב ללות ולא לזה דהא אפילו לא לזה שעבד נפשיה: ולא חיישינן לפרעון. אפילו אין חייב מודה דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה והכל קתני אע"פ שגנייה מודים כו': **וכ"ש בשאינו מודה**. והא לא קשיא לר' אלעזר דהוא אמר בשאין חייב מודה לא יחזיר שום שטר הראוי לגבות דהאי דקאמר ר' מאיר יחזיר משום דלאו בר גבייה הוא: מאי **טעמייהו** דרבנן. דלמרי כי אין בו אחריות נכסים גובה אף מן המשועבדים: **אחריות טעות סופר הוא**. כשאינו כתוב בשטר סופר הוא שטעה אכל זה לא לזה לו מעותיו בלא אחריות נכסים דלא שדי אינש זוזי כדדי: שנה שפר **ושעבוד לריך לימלך**. הסופר לריך לימלך במוכר שדה לחצירו לישאל הימנו אם יקבל עליו לכתוב בשטר המכירה שהוא שיעבד לו נכסיו למכירה זו שאם יבא בעל חובו ויטרפנה מן הלוקח שיגבה לוקח זה הקרן והשנה שהשביח זה לפני טירפא משפר עידיה שזנכסים ואם לא נמלך בו לא יכתוב שיש מוכר שאין מקבל עליו אחריות ואף אם קבל על הקרן לא קבל על השנה ואף אם קבל על שניהם לא קבל להגבותו מן העידיה אלא מן הדינוניה. אלמא לאו טעות סופר הוא דאיכא למימר חמליך ביה ולא קבל עליה: **לימא מאן דאמר הא**. משמיה דשמואל: **לא אמר הא**. ואמוראי נינהו אליבא דשמואל: **בשטרי הלואה**. טעות סופר הוא כיון דלא אכיל פירות ולא מתהני מידי לא שדי זוזי כדדי לחופיה בלא אחריות וזה ימכור נכסיו וכשיבא לגבות לא ימלא כלום: **עבדי אינש**

דזינן ארעא ליומא. לספק יום אחד שמא לא יטרפوه ממנו ואם יטרפوه שמא לזמן מרובה ואוכל בתוך כך פירות הרבה: **ויל נשאלא**. אין כאן עוד דין שמחלת על הכל: **באחריות**. אם יטרפוה ממנו ישלם לו: **(לאשטעווי דינא כדדי)**. דבע"מ ולסלקו מעל שמעון בכל טענה שיוכל לטוען ולומר פרעתיך כך וכך או כך וכך יש לי עליך תביעה ואני מעבד חוב זה תחתיו: **ולא מלי**. בע"מ למימר ליה לאו בעל דברים ידידי את בדבר זה קרקע שמעון אני נוטל אם יש לך תביעה עלי העמידני בדין: **דמפקס מיניה עלי דבר**. מה שאתה מוֹזיל משמעון יחזיר עלי: **עסיקין**. עוררין כמו התעסקו עמו (בראשית כו: יכול

יגלגל עליו שזועה שלא פרע אכל לשמעון לא ישבע אלא שזועה דרבנן וצפרק הכותב (כתובות דף פח). אמר אי פקח הוא מיימתי ליה לידי שזועה דאורייתא אלמא יש חומר בשזועה דאורייתא יותר משזועה דרבנן ברות דולקות וגודות נפוחות כדמפרש בתשובת הגאונים ט ועוד נפקא מינה כגון שראובן פקח ובעל דברים ועוד שאינו מעיז ברוֹן נגד ראובן לפי שידע שפרעו או אם יכול ראובן ללכת עמו לב"ד הגדול ושמעון אינו יכול ונע"ש חו"ס' כתובות כז: ד"ה דינא הוא וכו'): **וַיִּצְאָן עֲלֵיהֶם עִסְקִין**. פי' עוררין ולא אנסין מדמפליג בין מכר באחריות ללא באחריות וכן מוכח פ' שבעות העדות (שבעות דף לא. ושם) ואשר לא טוב עשה וגו' זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין ואי אנסין תבא עליו ברכה: **עד שרא החזיק בה בו'**. תימה היכי מיירי אי גם לא נתן מעות פשיטא דיכול לחזור בו דאפילו מי שפרע ליכא ואי נתן המעות אמאי יכול לחזור בו והא קרקע נקית בכסף אם לא נעמיד באתרא דלא קנו בכסףא ועוד משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו אכל באחריות יכול לחזור בו אמאי יכול לחזור בו כיון שנתן מעות והחזיק כמשפט ועוד חוקה דדייש אמנרי לא אשכחן בשום מקום ולמה הניח חוקה דתנן במתני' (ב"ב ד' מב.) דנעל גדר ופרך ועוד מאי שנא הכא ששאל מאימתי הוי חוקה יותר מבשום מקום דבכמה מקומות מוזכר חוקה ולא בעי מאימתי הוי חוקה ופירש ריב"א דמיירי כגון שקנאה בקנין גמור כגון בחליפין ולא נתן מעות וקאמר עד שלא החזיק בה חוקה דמפרש בחר הכי דייש אמנרי שלא הלך לארכה ולרחצה ולא סמכה דעמיה יכול לחזור בו משהחזיק בה שהלך לארכה ולרחצה אינו יכול לחזור בו אכל באחריות יכול לחזור כיון שלא נתן מעות ויש עוררים הואיל וסופו לשלם מעותיו עתה שהם בידו יעכבם וא"ש דדייש אמנרי אינה חוקה גמורה אלא לראותה אם היא מיושבת על לבו ואו"מ כשהחזיק בה אמאי אינו יכול לחזור בו כיון שלא נתן מעות לימא ליה שקול ארעא בזוּך אפילו אינה ליה זוזי לפי המפרשים דאפילו אינה ליה זוזי מצי נלקטן ליה לבע"מ בשאר דברים וגרסינן בהמוכר פירות (ב"ב ד' כז: ושם ד"ה א) אי לתנהו להנהו זוזי כו' וי"ל דהכא מצי א"ל האי ארעא אינה שוה כפי מעותי לפי שיש עליה עוררים אכל שור שנגח כיון דאיחקר שוה מעותיו שפיר:

שנים אוהזין פרק ראשון בבא מציעא

יד.

מא' טעמייהו דרבנן. תימה אי שמואל ידע ברייתא דקמתי אחד זה ואחד זה גובה מנכסים משועבדים א"כ היה לו לפרש המשנה כוותיה ולא הוה איתותב ואי לא ידע ברייתא מנליה דלרבנן אין זו אחריות גבי ממשעבדי וי"ל דלא ידע הצרייתא ומ"מ אית ליה מסבבא כדפרישית לעיל (דף יג: ד"ה דברי) דאי לא גבי ממשעבדי לא גבי נמי מצני חרי כמו לר"מ: **שעבוד צריך אימאך**. בשטרי מקח ואי לא כתבו מצני חרי נמי לא גבי אי בעל חוב טרפה לה כדאמר בסמוך אפי' שלא באחריות דלא ניחא לי דלהוי תרעומת דשמעון עלי אלמא לא הדר עליה אכל אי נגזל טרפה חזר על הגזלן אפילו בלא אחריות ואפילו ממשעבדי כיון דהוי מקח טעות הוי ליה שטר הלואה והשמת א"ש דלא קאמר האל פירי דמיירי שבעל חוב טרפה ולית ליה פירי כדאמר לקמן (דף טו.) בעל חוב גובה את השבח שצח אין פירי לא והא ניחא נמי דלקמן (שם) אמר שמואל חמליך וכתוב שופרא ושצחא ופירי ולא קאמר שעבוד כדהכא משום דלקמן מיירי כגזול שטרפה אף בלא כתיבת שעבוד חזר עליו ואפי' ממשעבדי והיינו טעמא כדפרישית דכיון דיש לו שטר מקח והרי מקח בטל שגזולה היתה והוי ליה שטר הלואה דאמרין ביה אחריות טעות סופר הוא והא דאמר שמואל בחוקת הבתים (ב"ב דף מג.) המוכר שדה שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הא לאו הכי מעיד לו עליה אפי' נמצאת שאינה שלו משמע דלא הדר עליה התם מיירי שפירש לו בשטר שלא באחריות אכל סתמא הדר עליה: **דינא הוא דאתי ראובן**. תימה מאי נפקא מינה דהא כל מה שיוכל לטוען ראובן טוען שמעון דטוענין ללוקח ואין לומר דנ"מ אם יש לבע"מ עדים שקרובים לראובן ורחוקים לשמעון דאי טעין נמי שמעון הם פסולים דכיון דאי מפסיד שמעון הדר על ראובן כדמוכח ספ"ק דמכות (דף י.) גבי אלעא וטוביה קרובים דערבא הוו וקא מסיק דפסולים אף ללוה ולמלוה כיון דאי לית ליה ללוה חיל בתר ערבא ומהאי טעמא נמי א"ל דנ"מ אם יש לשמעון עדים שהם קרובים לו ורחוקים לראובן דכי נמי טוען ראובן פסולים שעל פי עדותם ישאר הקרקע ביד שמעון שהוא קרובם וכל שכן כשקנה שלא באחריות שהם פסולים שאו מרויחים לו הקרקע לגמרי וי"ל דנ"מ אם אמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ואח"כ מלא עדים או ראיה שהוא אינו יכול להביא דאין הלכה כרשב"ג בראיה אחרונה (סנהדרין דף לא.) וראובן יביאם א"נ כגון שבעל חוב חייב שזועה דאורייתא לראובן והשמת

לעיל (דף יג: ד"ה דברי) דאי לא גבי ממשעבדי לא גבי נמי מצני חרי כמו לר"מ: **שעבוד צריך אימאך**. בשטרי מקח ואי לא כתבו מצני חרי נמי לא גבי אי בעל חוב טרפה לה כדאמר בסמוך אפי' שלא באחריות דלא ניחא לי דלהוי תרעומת דשמעון עלי אלמא לא הדר עליה אכל אי נגזל טרפה חזר על הגזלן אפילו בלא אחריות ואפילו ממשעבדי כיון דהוי מקח טעות הוי ליה שטר הלואה והשמת א"ש דלא קאמר האל פירי דמיירי שבעל חוב טרפה ולית ליה פירי כדאמר לקמן (דף טו.) בעל חוב גובה את השבח שצח אין פירי לא והא ניחא נמי דלקמן (שם) אמר שמואל חמליך וכתוב שופרא ושצחא ופירי ולא קאמר שעבוד כדהכא משום דלקמן מיירי כגזול שטרפה אף בלא כתיבת שעבוד חזר עליו ואפי' ממשעבדי והיינו טעמא כדפרישית דכיון דיש לו שטר מקח והרי מקח בטל שגזולה היתה והוי ליה שטר הלואה דאמרין ביה אחריות טעות סופר הוא והא דאמר שמואל בחוקת הבתים (ב"ב דף מג.) המוכר שדה שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הא לאו הכי מעיד לו עליה אפי' נמצאת שאינה שלו משמע דלא הדר עליה התם מיירי שפירש לו בשטר שלא באחריות אכל סתמא הדר עליה: **דינא הוא דאתי ראובן**. תימה מאי נפקא מינה דהא כל מה שיוכל לטוען ראובן טוען שמעון דטוענין ללוקח ואין לומר דנ"מ אם יש לבע"מ עדים שקרובים לראובן ורחוקים לשמעון דאי טעין נמי שמעון הם פסולים דכיון דאי מפסיד שמעון הדר על ראובן כדמוכח ספ"ק דמכות (דף י.) גבי אלעא וטוביה קרובים דערבא הוו וקא מסיק דפסולים אף ללוה ולמלוה כיון דאי לית ליה ללוה חיל בתר ערבא ומהאי טעמא נמי א"ל דנ"מ אם יש לשמעון עדים שהם קרובים לו ורחוקים לראובן דכי נמי טוען ראובן פסולים שעל פי עדותם ישאר הקרקע ביד שמעון שהוא קרובם וכל שכן כשקנה שלא באחריות שהם פסולים שאו מרויחים לו הקרקע לגמרי וי"ל דנ"מ אם אמר שמעון אין לי עדים ואין לי ראיה ואח"כ מלא עדים או ראיה שהוא אינו יכול להביא דאין הלכה כרשב"ג בראיה אחרונה (סנהדרין דף לא.) וראובן יביאם א"נ כגון שבעל חוב חייב שזועה דאורייתא לראובן והשמת

עין משפט ונר מצוה

קיד א מיי פ"ח מהל' גזילה ואבדה הל' א ופ"ט מהל' מכירה הל' ג ופ"ח מהל' מלוה ולוה הל' ג ובסמ"א דלא פירש שאין לו עליו אחריות סמג עשין פכ לד טוש"ע ח"מ סי' נט סעיף א וסי' קיח סעיף א וסי' רכה סעיף א: קב"ז ב ג מיי פ"ט מהל' מכירה הל' ט סמג לאון קט ועשין פכ טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף א: קב"ז ד מיי שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ה:

רבינו הגנאל

והוא שמואל דאמר המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דלא חיישינן לפרעון משי"ה אמרי' תיובתא לשמואל בתרתי אבל ר' אלעזר לא שמעינן ליה דאמר בהדיא דברי הכל לא חיישינן לפרעון תיובתא עליה בחדא. וק"ל ברי יוחנן דתניא ברותיה ונדחו דברי שמואל ור' אלעזר דהא איתחבבו אבל תירוצא דרב אשי ודאביי לא נדחו דהא דר' יוחנן לא הוי דברי הכל לא חיישינן לפרעון כדפרישין לעילא. אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דאמרי' שטר שאין בו אחריות גבי אפי' ממשעבדי קסברי אחריות טעות סופר הוא. ומי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שפר שבח ושעבוד צריך לאימלוכי ביה לאו מכלל שאם לא נמכלו ביה אין כותבין ואי לא כתיב ליה א) לא שפר ולא שבח ולא שעבוד דהוא אחריות ואי אמתא אחריות טעות סופר הוא ואע"ג דלא כתב כמאן דכתב דמי אמאי לית ליה שעבוד. ופריך לא קשיא הא דאמר אחריות דאיתוב בר איהא וכן עיליתא מאחתיה וכו' ובהא אמר שמואל צריך לאימלוכי ולית הלכתא כשמואל אלא כדאסקין לשמעתא והלכתא אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר. המוכר שדה לחבירו ג) שלא באחריות

א) חלי י"ל ואם לא כתב ליה לית ליה לא שפר וכו'.
ב) נראה דל"ל שלא באחריות ויאלו עליה ספקין והזקין בה וכו'.